

**Recenzja rozprawy mgr Andrzeja Ciborka
na stopień doktora w dziedzinie nauk medycznych i nauk
o zdrowiu w dyscyplinie nauki medyczne
pt. „Analiza Postaw Demograficznych Mieszkańców Wielko-
polski w Kontekście Współczesnych Trendów Populacyj-
nych”.**

Zgodnie z uchwałą Rady Naukowej Dyscypliny Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Kaliskiego z dnia 16.12.2024 roku przedstawiam opinię o pracy.

Przedstawiona mi do recenzji praca zawarta jest na 252 stronach, ma układ typowy dla rozpraw doktorskich, podzielona jest na rozdziały: wstęp, cel pracy, analiza postaw demograficznych i ich uwarunkowań w populacji Wielkopolski, wyniki, dyskusja, podsumowanie, wnioski, bibliografia.

Wstęp do pracy jest bardzo dobrze przedstawiony, kompetentnie wprowadza czytającego w badane zagadnienie będące tematem rozprawy w której doktorant pod kierunkiem promotora profesor – prof. dr hab. n. med. Hanny Krauss omawia dokładnie kryzys demograficzny, wskaźniki demograficzne, czynniki wpływające na dynamikę populacji, konsekwencje katastrofy demograficznej, kryzys demograficzny w Wielkopolsce a także perspektywy demograficzne dla Wielkopolski do 2030 roku.

W ostatnim półwieczu obserwuje się postępujący spadek wskaźnika dzietności na całym świecie oraz wzrost liczby osób decydujących się na życie bez dzieci.

Jak słusznie doktorant zauważa, że zrozumienie czynników związanych z dobrowolną bezdzietnością może pomóc wyjaśnić tę zmianę oraz być może zmienić postawy rodzicielskie wobec posiadania dzieci.

W tym aspekcie cel pracy mgr Andrzeja Ciborka uważam za słuszny i pożądany, a celem jest:

- identyfikacja i analiza czynników, które przyczyniają się do spadku liczby urodzeń w Wielkopolsce,
- ocena aspektów socjoekonomicznych, kulturowych, środowiskowych oraz politycznych, które mogą wpływać na decyzję o posiadaniu dzieci w tym regionie,
- ocena wpływu zmian w strukturze zatrudnienia, dostępności usług opiekuńczych i edukacyjnych, a także postrzeganie rodzicielstwa w kontekście współczesnych wyzwań społecznych i ekonomicznych.

Do badania wykorzystano metodę doboru losowego, aby zapewnić reprezentatywność próby, a narzędziem badawczym był autorski kwestionariusz ankiety, który obejmował 30 pytań, które zostały opracowane na podstawie przeglądu literatury dotyczącej kryzysu demograficznego oraz wcześniejszych badań w tym zakresie.

Ankieta miała formę elektroniczną, a dobór to 1510 ankietowanych. Wyniki ankiety zostały poddane analizie statystycznej.

Doktorant bardzo dokładnie przedstawił wyniki swoich badań w 53 tabelach i na 97 rycinach oraz w formie opisowej identyfikując demograficzne, społeczno-ekonomiczne, rodzinne, psychologiczne czynniki związane z trendami demograficznymi w Wielkopolsce.

Zwrócił uwagę, że dzietność rodzin w Wielkopolsce jest kształtowana przez szereg czynników demograficznych, społecznych i ekonomicznych.

Z badań mgr Andrzeja Ciborka wynika, że wiek, wykształcenie, miejsce zamieszkania oraz sytuacja materialna odgrywają kluczową rolę w decyzjach dotyczących liczby posiadanych dzieci.

Zauważa, że zmiany demograficzne, takie jak opóźnione decyzje o posiadaniu dzieci i rosnący odsetek bezdzietnych również wpływają na ogólną liczbę urodzeń.

Potwierdza w swoich badaniach obserwację, że kiedy rodzice coraz częściej decydują się na dziecko w późniejszym wieku, a to zmniejsza ich potencjalny czas na posiadanie większej liczby dzieci. W tych badaniach mgr Andrzej Ciborek analizował także sytuacje takie jak wojna w Ukrainie, względy religijne oraz postawy wiekowe wielu związków nieformalnych i wykazał, że te kwestie też mają wpływ na ich decyzje.

Ciekawy jest także wynik, że młodsze grupy wiekowe wykazują większą ostrożność i obawy dotyczące rodzicielstwa, co może prowadzić do opóźnienia decyzji o posiadaniu dzieci.

Niewątpliwie wyniki przedstawionych w pracy badań mają istotne implikacje praktyczne dla polityki prorodzinnej i programów wsparcia społecznego.

Doktorant przedstawił 10 wniosków, które stanowią zebrane cenne wyniki badań własnych, odpowiadających postawionych w celu pracy zadań.

Proponowane rozwiązania mające na celu zwiększenie dzietności są ciekawymi wnioskami, a proponowane rozwiązania mające na celu zwiększenie dzietności obejmują szereg interwencji socjo – ekonomicznych i zdrowotnych, które mogą mieć znaczący wpływ na współczynnik urodzeń.

Po zapoznaniu się z wnioskami i cennymi wynikami badań zawartymi w pracy mgr Andrzeja Ciborka w pełni zgadzam się z proponowanymi interwencjami do których należą:

- wsparcie finansowe dla rodzin polegające na wprowadzeniu lub zwiększeniu świadczeń pieniężnych dla dzieci takich jak zasiłki rodzinne, ulgi podatkowe dla dzieci oraz jednorazowe bonusy dla noworodków,
- wydłużenie płatnych urlopów macierzyńskich i ojcowskich oraz wprowadzenie elastycznych urlopów rodzinnych, aby umożliwić rodzicom dłuższą opiekę nad dziećmi,

- wsparcie finansowe dla rodzin polegające na wprowadzeniu lub zwiększeniu świadczeń pieniężnych dla dzieci, takich jak zasiłki rodzinne, ulgi podatkowe na dzieci oraz jednorazowe bonusy dla noworodków,
- wydłużenie płatnych urlopów macierzyńskich i ojcowskich oraz wprowadzenie elastycznych urlopów rodzicielskich, aby umożliwić rodzicom dłuższą opiekę nad dziećmi,
- rozbudowa sieci żłobków i przedszkoli, oraz subsydiowanie opieki nad dziećmi w celu zwiększenia dostępności i obniżenia kosztów tej opieki dla rodziców.
- poprawa dostępu do opieki prenatalnej i postnatalnej, a także edukacja i świadczenia zdrowotne związane z płodnością i planowaniem rodziny.
- wprowadzenie elastycznych form zatrudnienia, takich jak praca zdalna, skrócony czas pracy czy elastyczne godziny pracy, aby umożliwić rodzicom lepsze godzenie obowiązków zawodowych i rodzinnych.
- zapewnienie preferencyjnych warunków mieszkaniowych dla rodzin z dziećmi w tym dopłaty do wynajmu mieszkań i preferencyjne kredyty hipoteczne.
- prowadzenie kampanii edukacyjnych promujących wartości rodzinne i korzyści z posiadania dzieci, oraz oferowanie poradnictwa dla par planujących potomstwo,
- wprowadzenie programów edukacyjnych w szkołach, które promują odpowiedzialne rodzicielstwo i wartości rodzinne, oraz wsparcie dla młodych rodziców kontynuujących edukację.

Zgadzam się z doktorantem, że inplementacja powyższych rozwiązań może przyczynić się do stworzenia bardziej sprzyjającego środowiska dla rodziców, co jak słusznie podnosi, w dłuższej perspektywie może prowadzić do zwiększenia wskaźników dzietności.

Chcę podkreślić wagę podjętych badań w sytuacji znacznego niżu demograficznego w Polsce.

Dyskusja jest bardzo dobrze poprowadzona, rzetelnie i merytorycznie, obrazuje stany demograficzne w krajach europejskich i Kanadzie, USA i sposoby wzrostu wskaźników dzietności. W dyskusji trafnie konfrontuje wyniki swoich badań i zwraca uwagę na podstawie tych badań na sytuację materialną rodzin i wpływu na dzietność tej sytuacji w Wielkopolsce, kosztu życia i dostępu do usług, wpływu wieku badanych osób i ich sytuacji materialnej, wpływu wykształcenia badanych respondentów na dzietność rodzin w Wielkopolsce, wpływu miejsca zamieszkania i liczebność rodziny na dzietność, wpływu liczebności rodzin na jej funkcjonowanie, wpływ istniejącej liczby dzieci na planowanie kolejnych, wpływ liczebności rodziny na postrzeganie jakości życia, wpływ wsparcia społecznego i politycznego na liczebność rodziny, wpływ warunków mieszkaniowych na dzietność w Wielkopolsce itd.

Pokazują to aby zwrócić uwagę na wieloaspektowość problemu dzietności, a mgr Andrzej Ciborek wywiązał się z tego zadania wzorowo.

Z pewnością „zidentyfikowanie, modyfikowane czynniki (tj. postrzeganie negatywne posiadania dzieci i egalitarne podejście do ról płciowych) mogą stanowić potencjalnie cel dla przyszłych polityk populacyjnych”.

Podsumowując stwierdzam, że badania przeprowadzone przez mgr Andrzeja Ciborka są ciekawym, bardzo dobrze zaplanowanym i wzorowo wykonanym studium badawczo – naukowym, które ma niewątpliwie wysoką wartość poznawczą. Uzyskane ważne i cenne wyniki badań powinny skłonić do wykorzystania ich w praktyce.

Rozprawa została przeprowadzona wzorowo również pod względem graficzny.

Doktorant wykazał się bardzo dobrą znajomością wiedzy teoretycznej w zakresie przedmiotu rozprawy o czym świadczy kompetentnie przygotowany wstęp i przeprowadzona dyskusja.

Wytyczone cele zostały jasno sformułowane i doskonale zrealizowane. Wyniki badań własnych prawidłowo i zrozumiale przeprowadzone w tabelach, na rycinach i w formie opisowej. Dyskusja jest przeprowadzona dojrzałe i merytorycznie. Ważne jest podsumowanie wyników badań własnych i cenne wnioski. Tak zaplanowana i zrealizowana praca mgr Andrzeja Ciborka na stopień doktora nauk medycznych jest niewątpliwie ważnym udziałem merytorycznym promotora prof. dr n. med. Hanny Krauss.

Stawiam zatem wniosek do Rady Naukowej Akademii Kaliskiej o dopuszczenie mgr Andrzeja Ciborka do dalszych etapów przewodu doktorskiego

Rozprawa doktorska spełnia warunki określone w art. 190 ust. 2–5, ust. 191/1, art. 191 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (DZ. U. z 2022 roku, poz. 574 ze zmianami).

Z uwagi na ważną wartość merytoryczną rozprawy, jej wieloaspektowość, wzorowe przeprowadzenie badań i cenne praktyczne wnioski wnoszę o jej wyróżnienie.

prof. dr hab. n. med.
Mieczysława Czerwionka – Szaflarska
recenzent